

B

CCE RR/PR/ NSR/NSPR Reduced Syllabus

**KARNATAKA SCHOOL EXAMINATION AND ASSESSMENT BOARD,
MALESHWARAM, BENGALURU – 560 003**

ಮಾರ್ಚ್ / ಏಪ್ರಿಲ್ 2024 ರ ಪರೀಕ್ಷೆ - 1

MARCH/APRIL 2024 EXAMINATION - 1

ಮಾದರಿ ಉತ್ತರಗಳು

MODEL ANSWERS

ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : 08-M

Code No. : 08-M

ವಿಷಯ : ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ — ಮರಾಠಿ

Subject : First Language — MARATHI

(ଶାଲା ପ୍ରସରାଵତୀତ ଅଭ୍ୟାସି / ଶାସନି ପ୍ରସରାଵତୀତ ଅଭ୍ୟାସି / ଏନ୍.୧୯୦.୫୮୦. / ଏନ୍.୧୯୦.୫୮୧.)

(Regular Repeater / Private Repeater / NSR / NSPR)

ଦିନାଂକ : 25. 03. 2024]

[ಗರಿಷ್ಠಾ ಅಂಕಗಳು : 100

Date : 25. 03. 2024]

[Max. Marks : 100

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
II.	पहिल्या दोन पदांचा संबंध ओळखून तिसऱ्या पदाशी जुळणारा संबंधित शब्द लिहा : 7. भाषण करणारा : वक्ता :: भाषण ऐकणारा : उत्तर : श्रोता	$4 \times 1 = 4$ 1
8.	झाडावर : शब्दयोगी अव्यय :: शाबास ! : उत्तर : केवल प्रयोगी अव्यय	1
9.	सफल : असफल :: खुरटणे : उत्तर : वाढणे	1
10.	घर : निवास :: राक्षस : उत्तर : दानव, दैत्य, असुर	1
III.	खालील प्रश्नांची उत्तरे एका वाक्यात लिहा : $7 \times 1 = 7$ 11. बुधवारी काकूबाई कोठे गेल्या होत्या ? उत्तर : मुलाकरिंता नाटकाचे फुकट पास आणण्यासाठी	1
12.	वाटणी या पाठाचे मूल्य काय आहे ? उत्तर : वाटणी या पाठाचे मूल्य ‘सामाजिक समस्या’	1
13.	तात्याच्या घरी पंचमंडळी का जमली होती ? उत्तर : घराच्या वाटण्या करण्यासाठी	1
14.	मूळ रुक्मिणी स्वयंवरातील ओव्यांची संख्या किती होती ? उत्तर : 1880 ओव्या	1
15.	शाहीर कोणाला म्हणतात ? उत्तर : तमाशामध्ये गाणी आणि पोवाडे लिहिणाऱ्यास	1
16.	हरि कोणावर फिदा आहे ? उत्तर : कविरायावर	1
17.	‘पाठ आणि पोट यांचा झाला टाळ’ ही कविता कोणत्या काव्यसंग्रहातून घेतलेली आहे ? उत्तर : धृपद	1

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण																								
IV.	<p>खालील प्रश्नांची सूचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा : $3 \times 2 = 6$</p> <p>खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा :</p> <p>(अ) आरती गाणे.</p> <p>(ब) पाणउतारा करणे.</p> <p>उत्तर : (अ) आरती गाणे – कौतुक करणे (ब) पाणउतारा करणे – अपमान करणे (मूळ वाक्प्रचाराचा वाक्यात उपयोग करावा, अर्थाचा नाही)</p>	1 } 2 1 } 2																								
18.	<p>अलंकार ओळखून लक्षणे सांगा.</p> <p>“आक्का आणि अण्णांचा संसार जणू सापमुंगसाचं वैर.”</p> <p>उत्तर : उत्तेक्षा अलंकार :</p> <p>उपमेय हे जणू उपमान आहे असे वर्णन</p>	2																								
19.	<p>गण पाढून वृत्त ओळखा.</p> <p>विद्याधिकार कुलशील सुरूपताही.</p> <p>उत्तर : विद्याधि कारकु लशील सुरूप ताही</p> <table style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>--</td> <td>U</td> <td>-</td> <td>U</td> <td>U</td> <td>U</td> <td>-</td> <td>U</td> <td>-</td> <td>U</td> <td>--</td> <td></td> </tr> <tr> <td>त</td> <td>भ</td> <td></td> <td>ज</td> <td>ज</td> <td>ज</td> <td></td> <td>ग</td> <td>ग</td> <td>ग</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>लक्षणे – अक्षरसंख्या – 14</p> <p>गण – त, भ, ज, ज, ग, ग</p> <p>वृत्त – वसंतलिका</p>	--	U	-	U	U	U	-	U	-	U	--		त	भ		ज	ज	ज		ग	ग	ग			1 } 2 1 }
--	U	-	U	U	U	-	U	-	U	--																
त	भ		ज	ज	ज		ग	ग	ग																	
V.	<p>खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन ते तीन वाक्यात लिहा : $7 \times 2 = 14$</p> <p>डोळस मनुष्य आंधव्यांना काय म्हणाला ?</p> <p>उत्तर : डोळस मनुष्य सर्व आंधव्यांना म्हणाला हा हत्तीचा एक एक अवयव आहे अशा सर्व अवयवांनी युक्त तो हत्ती.</p>	2																								

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
22.	<p>“जात्यंघ हस्तीते पाहो गेले” संदर्भासह अर्थ स्पष्ट करा.</p> <p>उत्तर : संदर्भ :</p> <p>पाठ - अनंतशक्तिः परमेश्वरु</p> <p>लेखक - केसोबास</p> <p>स्पष्टीकरण - परमेश्वराचे श्रेष्ठत्व कथन करण्यासाठी चक्रधर स्वामीनी हत्ती व आंधळे हा दृष्टांत सांगितला आहे.</p>	2
23.	<p>चिं. वि. जोशींचा परिचय लिहा.</p> <p>उत्तर : चिंतामण विनायक जोशी - सुप्रसिद्ध विनोदी लेखक - सहविचार नियतकालिक, बडोदा-दसरदार एंडाचे गुन्हाळ, चिमणरावांचे चळाट, ओसाडवाडीचे देव, वायफळाचा मळा इ. लेखन.</p>	2
24.	<p>संत ज्ञानेश्वरांचा परिचय लिहा.</p> <p>उत्तर : ज्ञानेश्वर विट्ठलपंत कुलकर्णी - महान संतकवी व तत्वज्ञ 18 व्या वर्षी ज्ञानेश्वरी लिहिली. 21 व्या वर्षी संजीवन समाधी घेतली. ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव चांगदेव पासष्टी इ. ग्रंथांचे लेखन.</p>	2
25.	<p>मुलांनी आईबापाबद्दल कोणता निर्णय घेतला होता ?</p> <p>उत्तर : गणातात्याच्या मुलांनी तात्यांच्या संपत्तीची वाटणी केली होती. पण आईबिलांना एकत्र सांभाळायला कुणीही तयार नव्हते. शेवटी एकट्याने बापाला सांभाळायचे व एकट्याने आईला अशी त्यांनी वाटणी केली.</p>	2

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
26.	<p>श्रीकृष्णाला काय आवडणार नाही असे रुक्मिणी म्हणते ?</p> <p>उत्तर : मला वाचविण्यासाठी तू लवकरात लवकर धावे घे. शिशुपालरूपी कोल्हा केव्हा धाड घालील हे कळेना. आणि त्याने तुझ्यासारख्या सिंहाच्या मालकीच्या भागावर धाड घालून पळवून न्यावे हे तुला आवडणार नाही.</p>	2
27.	<p>“आम्ही भूके जीव देतसुं इशारा” संदर्भासह अर्थ स्पष्ट करा.</p> <p>उत्तर : संदर्भ : कविता – पाठ आणि पोट याचा झाला टाळ.</p> <p>कवी - विंदा करंदीकर 1 } स्पष्टीकरण - भूकेले जीव भूकेने व्याकूळ होऊन परमेश्वराकडे अन्नाची मागणी करतात. आमची भूक तरी भागव नाहीतर आमच्या समोर येऊ नकोस असा इशारा देतात. 1 }</p>	2
VI.	<p>खालीलपैकी कोणत्याही एका कल्पनेचा विस्तार करा :</p> <p style="text-align: right;">1 × 3 = 3</p> <p>(अ) बोले तैसा चाले त्याची वंदावी पाऊले. किंवा</p> <p>(ब) सत्यमेव जयते.</p> <p>उत्तर : एका कल्पनेचा विस्तार करा :</p> <p>i) कल्पनेचा शब्दशः अर्थ सांगणे 1 } ii) उदाहरण व स्पष्टीकरण 1 $\frac{1}{2}$ } iii) तात्पर्य $\frac{1}{2}$ }</p>	3

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
VII.	<p>खालील प्रश्नांची उत्तरे पाच-सहा वाक्यात लिहा :</p> <p style="text-align: center;">$10 \times 3 = 30$</p> <p>29. लेखक पाकगृहाच्या दारात उभे राहिल्यानंतर त्यांना कोणते दृश्य दिसले ?</p> <p>उत्तर : काकुंनी आपला बिछाना पसरला होता. समोर पेटी त्या ती वाजवण्यात व गायनात गर्क होत्या. त्यांच्या खांद्यावर त्यांचा आवडता पोपट विराजमान झाला होता. आणि बोकोबा मालकीणीला खेटून पहुऱले होते. लेखकास पाहुन त्या म्हणाल्या रोज रात्री घटकाभर भजन करण्याची माझी चाल आहे.</p>	3
30.	<p>विद्येसाठी आंबेडकरांनी कोणकोणते कष्ट घेतले ?</p> <p>उत्तर : आंबेडकरांनी विद्या मिळविण्यासाठी अतिशय कष्ट घेतले. लहानपणी दहा बाय दहाच्या खोलीत घासलेटच्या दिव्याच्या सहाय्याने अभ्यास केला. इंगंडमधील अभ्यासक्रम रात्रंदिवस एक करून कमी कालावधीत पूर्ण केला. रोज 21 तास अभ्यास करत.</p>	3
31.	<p>जपानी तरुण मुलींची चेष्टा केव्हा होते ? जपानमध्ये कोणते निरुद्योगी प्रकार आढळत नाहीत ?</p> <p>उत्तर : जपानमधील तरुणी कोणतेही काम न करता जर घरी बसून राहिल्या तर त्यांची चेष्टा होते. 1 $\frac{1}{2}$ स्त्यात उगीच घोटाळत उभं राहून मुलींची चेष्टा करणं किंवा त्यांना काही त्रास देणं हे निरुद्योगी प्रकार जपानमध्ये नाहीत. 1 $\frac{1}{2}$</p>	3
32.	<p>सावित्रीबाई शिक्षिका म्हणून शाळेत जाऊ लागल्यावर लोकांनी कोणत्या प्रतिक्रिया दर्शविल्या ?</p> <p>उत्तर : सावित्रीबाई शिक्षिका म्हणून शाळेत शिकवायला जाऊ लागल्यावर लोक त्यांची छेड काढायला लागले. थुंकायचे, कुणी आडवं येऊन खाकरायचे काहीजण शाळेच्या खिडक्यासमोर जमा होऊन शिव्या द्यायचे, ओरडायचे.</p>	3

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
33.	<p>धारवाडच्या राष्ट्रीय विद्यालयाचे वातावरण कसे होते ?</p> <p>उत्तर : धारवाडच्या राष्ट्रीय विद्यालयात विद्यार्थ्यांना देशप्रेमाचे धडे दिले जात होते. या शाळेत वंदेमातरम ही प्रार्थना होते. अनेक राजकारणी मंडळी व नामवंत साहित्यिक शाळेला भेट देत असत.</p>	3
34.	<p>माणसाला येणारी दुखणी आणि पाहुणे यातील साम्य कवीनी कसे सांगितले आहे ?</p> <p>उत्तर : डोंगळे, डास, घुंगरटी यासारख्या किटकापासून होणारे आजार मानवाला त्रासदायक असतात. आणि आजार हा कधीही सांगून येत नाही. तसेच काही पाहुणे सुद्धा न सांगता येतात व ठाण मांडून बसतात. परन जाण्याचे नाव काढत नाहीत. त्यामुळे दुखणी आणि पाहुणे यात साम्य दिसून येते.</p>	3
35.	<p>देशातील सकलास मानवता व राष्ट्रभावना कळल्याने काय होईल ?</p> <p>उत्तर : देशातील सर्वांना राष्ट्रभावना, मानवता कळल्याने एकी निर्माण होईल, जातीभेद नष्ट होईल, गरीब श्रीमंत आनंदाने नांदतील असा कवीला विश्वास आहे.</p>	3
36.	<p>शकुन म्हणजे काय ? हवा असलेला शकुन सांगण्यासाठी कवी कावळ्याला काय काय देऊ करतात ?</p> <p>उत्तर : पुढे येणाऱ्या एखाद्या चांगल्या घटनेची सूचना काही वेळा आधीच मिळते. त्यास शकुन म्हणतात हवा असलेला शकुन सांगण्यासाठी कवी कावळ्यास त्याचे पाय सोन्याने मडवणार आहेत दहीभाताची उंडी, दुधाची वाटी, आंव्याची डाहळी देणार आहेत.</p>	3

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
37.	<p>धर्माच्या नावाखाली ढोंगी गुरु काय काय करतो ?</p> <p>उत्तर : धर्माच्या नावाने ढोंग करून खोटे भक्ती करताना ढोंगी साधू. भगवे वस्त्र घालतो. टिळा लावतो टोपी परिधान करतो लोकांना भुलवण्यासाठी एखाद्या गुहेत राहुन तपश्चर्या करतो. कधी गल्यात तुळशीच्या माळा घालतो तर कधी होम हवन करून सामान्य माणसाला खन्या भक्तीपासून दूर ठेवतो.</p>	3
38.	<p>धरण कवितेतील स्त्रीच्या गरीब परिस्थितीचे वर्णन कसे केले आहे ?</p> <p>उत्तर : धरणाच्या बांधकामावर काम करणारी स्त्री ही अतिशय कष्टमय जीवन जगते. तिच्याकडे दळणासाठी धान्य नाही. ती कणीकोंडा शिजवते. स्वतःच्या तान्हुल्या बाळाला टोपलीखाली झोपवते व कामावर जाते. पोटापाण्यासाठी दिवसभर उन्हात राबते.</p>	3
VIII. 39.	<p>खालील प्रश्नांची उत्तरे आठ-दहा वाक्यात लिहा : $4 \times 4 = 16$</p> <p>विद्या, विनय, शील व आत्मविश्वास यांना आंबेडकरांच्या जीवनात कोणते स्थान आहे ?</p> <p>उत्तर :</p> <p>विद्या - विद्या पहिले दैवत. विद्येशिवाय शांतता नाही माणूसकी नाही. विद्या ही महासागरासारखी आहे. जगायला अन्नाची गरज त्याप्रमाणे विद्येचीही.</p> <p>विनय - मी कोणाची याचना केली नाही. माझां ध्येय असं होतं की माझा पोट भरलं पाहिजे माझ्या लोकांची सेवा केली पाहिजे.</p> <p>शील - शीलाशिवाय विद्या ही फुकाची आहे. मी आयुष्यात फसवणुक पाप केले नाही. शीलाशिवाय लोक निपजु लागले तर राष्ट्राचा नाश होईल.</p> <p>आत्मविश्वास - आत्मविश्वासासारखी दुसरी दैवीशक्ती नाही. मी नेहमी म्हणतो मी जे करीन ते होईल.</p>	4

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
40.	<p>‘हाऊस वाइव्हज’ या संस्थेची माहिती लिहा.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>कमीजखाँच्या समवेत झालेल्या स्त्रियांच्या क्लब पार्टीचे वर्णन करा.</p> <p>उत्तर : हाऊस वाइव्हज (गृहिणीमंडळ) ही महत्वाची दुसरी संख्या या संस्थेची सहा मजली इमारत. इथे प्रत्येक मजल्यावर एक विषयाचा वर्ग चालतो. पूष्परचना, आहारशास्त्र, गृहरचना, स्वयंपाक ह्याचे वर्ग चालतात. तसेच आपले जीवनमान कसे सुधारता येईल. बाजारहाट कसा करता येईल 5 व्या मजल्यावर प्रयोगशाळा. यात पदार्थातील भेसळ तपासली जाते 207 शाखा आहेत.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>टोकिओमधल्या एका फॅशनेबल हॉटेलमध्ये ही पार्टी. काही प्रतिष्ठीत पुरुषमंडळी होती. पिंगपांग सारखं खूप मोठं, लांबट टेबल. दोन्ही कोपन्यात झागमगीत प्रकाशात मोठमोठे कँमेरे स्टॅंडवर उभे होते. टेबलावर खाद्यापदार्थ व पेयपदार्थ. मध्यभागी लाऊडस्पीकर होता. राजकन्या, प्रसिद्ध नटी, गायिका, कवयित्री काढंबरीकार, लघुकथा लेखिका हजर होत्या.</p>	4

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
41.	<p>‘या भारतात बंधुभाव’ या कवितेचा सारांश तुमच्या शब्दात लिहा.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>भारत कशाप्रकारे असावा अशी संत तुकडोजीनी अपेक्षा केली आहे.</p> <p>उत्तर : भारतात एकता नंदावी सर्वधर्मसमाव रहावा हिंदू, मुसलीम, सर्व धर्म पंथ एकत्र मिळून देशासाठी प्रार्थना करावी. इथला प्रत्येक तरुण उद्योगशील असावा. जेणेकरून आपल्या देशाचा विकास होईल. दुष्टाच्या मनातही न्यायची सत्याची वृती निर्माण क्वावी. भारतातील प्रत्येक व्यक्ती सुखी समाधानी. झाला तर आपला देश पुढे जाईल आपण प्रगती करु शकतो. अशी भावना प्रत्येक भारतीयात निर्माण झाली पाहीजे.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>संत तुकडोजी महाराजांना भारतातील सर्व संप्रदाय पंथ यांच्यातील मतभेद विसरून एकत्र आले पाहीजे. सर्व स्थळी देशासाठी समुदाय प्रार्थना झाली पाहीजे. इथल्या प्रत्येक व्यक्तीला मानवता आणि राष्ट्रभावना कळली पाहीजे इथला प्रत्येक तरुण कर्तव्यदक्ष आणि कार्यक्षम जीवन जगण्यासाठी प्रयत्न केला पाहीज इथल्या प्रत्येक घरात समृद्धी नांदूदेत. आणि स्वतःला तुझ्या सेवत राहूदे अशी अपेक्षा ते परमेश्वराकडे व्यक्त करतात.</p>	4

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
42.	<p>खालील कवितेच्या ओळी पूर्ण करा :</p> <p>पहिल्या हिरव्या धरणीच्या पोटी.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>कवच भूमिचे मात मृत्युवर.</p> <p>उत्तर : पहिल्या हिरव्या तृणपात्याचा आज असे सत्कार उरि जेव्हा ज्वालारस झेलून धरतीने तप केले दारूण सुकता सुकता नद्या म्हणाल्या हाच विश्वसंहार पहिल्या हिरव्या तृणपात्याचा आज असे सत्कार त्या काळी धरणीच्या पोटी.</p> <p style="text-align: center;">किंवा</p> <p>कवच भूमीचे आणि अचानक भेदूनी आले इवले कौतुक नचिकेताचे स्वप्नच अथवा अवचित हो साकार पहिल्या हिरव्या तृणपात्याचा आज असे सत्कार मातीची ही मात मृत्यूवर.</p>	4

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
IX.	<p>खाली दिलेला उतारा वाचून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे तुमच्या शब्दात लिहा :</p> <p>43. आज भारत देशातील श्रेष्ठ व्यक्तिचे कदून आयुष्याचा अर्थ नि व्यवहार नियम जाणून घ्यावेत, राष्ट्रीय एकात्मता धर्म, वर्ण, पंथ, जात, काहीही असो. व्यक्तिचे जीवन यशस्वी करणारी संघर्षरहित अशी आदर्श समाज व्यवस्था आवश्यक असते. जगातील महासत्ता आणि देश शांतीच्या शोधात आहेत. अनादी काळापासून भारतभूमी ही शांतिभूमी आहे. इतर राष्ट्राना शांतीचा संदेश देण्यासाठी आणि जीवनाचे उच्च ध्येय समजावून सांगण्यासाठी आपण आजपावेतो शांतिदूत पाठविले आहेत. संघर्ष विरहीत समाज व्यवस्था ही भारताने जगाला दिलेली सर्वात अप्रतिम आणि अमूल्य अशी देणगी आहे.</p> <p>प्रश्न :</p> <p>(अ) व्यक्तिचे जीवन यशस्वी होण्यासाठी आज कशाची गरज आहे ? 2</p> <p>(ब) भारताने जगाला दिलेली सर्वोत्तम देणगी कोणती ? 2</p> <p>उत्तर :</p> <p>(अ) व्यक्तिचे जीवन यशस्वी होण्यासाठी आज माणसाचा धर्म, वर्ण, पंथ, जात, काहीही असो पण संघर्षरहित अशी आदर्श समाज व्यवस्था आवश्यक असते. 2</p> <p>(ब) अनादी काळापासून भारतभूमी ही शांतिभूमी आहे. संघर्षविरहीत समाजव्यवस्था ही भारताने जगाला दिलेली सर्वात अप्रतिम आणि अमूल्य असी देणगी आहे. 2</p>	4

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
X.	खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पत्रलेखन करा : 1 × 5 = 5	
44.	शालेय सहली संबंधी चौकशी करणारे पत्र सहलप्रमुख या नात्याने आगार प्रमुखास (बस डेपो मॅनेजर) लिहा. किंवा जिल्हा स्तरीय निबंध स्पर्धेत प्रथम आलेल्या मित्रासा / मैत्रीणीस अभिनंदन करणारे पत्र लिहा. उत्तर : पत्रलेखन : i) प्रेषक पत्ता (पाठविणाऱ्याचा तारखेसह पत्ता) ii) मायना iii) विषय मांडणी व भाषा सजावट iv) समारोप व स्वाक्षरी v) कोणाला पत्र पाठवायचे त्याचा पत्ता.	
		1 1 2 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$
		5
	किंवा पत्रलेखन : i) प्रेषक पत्ता (पाठविणाऱ्याचा तारखेसह पत्ता) ii) मायना (अधिकाऱ्याचा हुद्दा) iii) विषय iv) मजकूर v) सही व पत्ता.	
		1 1 $\frac{1}{2}$ 2 $\frac{1}{2}$
		5

प्रश्न क्रमांक	अचूक उत्तरे	गुण
xii.	खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पंधरा ते बीस ओळी निबंध लेखन करा : (अ) आई - एक महान दैवत. (ब) संगणक - एक स्नेही.	$1 \times 5 = 5$
45.	उत्तर : निबंध लेखनाचे मुद्दे i) आकर्षक प्रारंभ ii) विषय ज्ञान iii) भाषा सौंदर्य iv) शेवट	1 } 2 } 1 } 1 }
		5